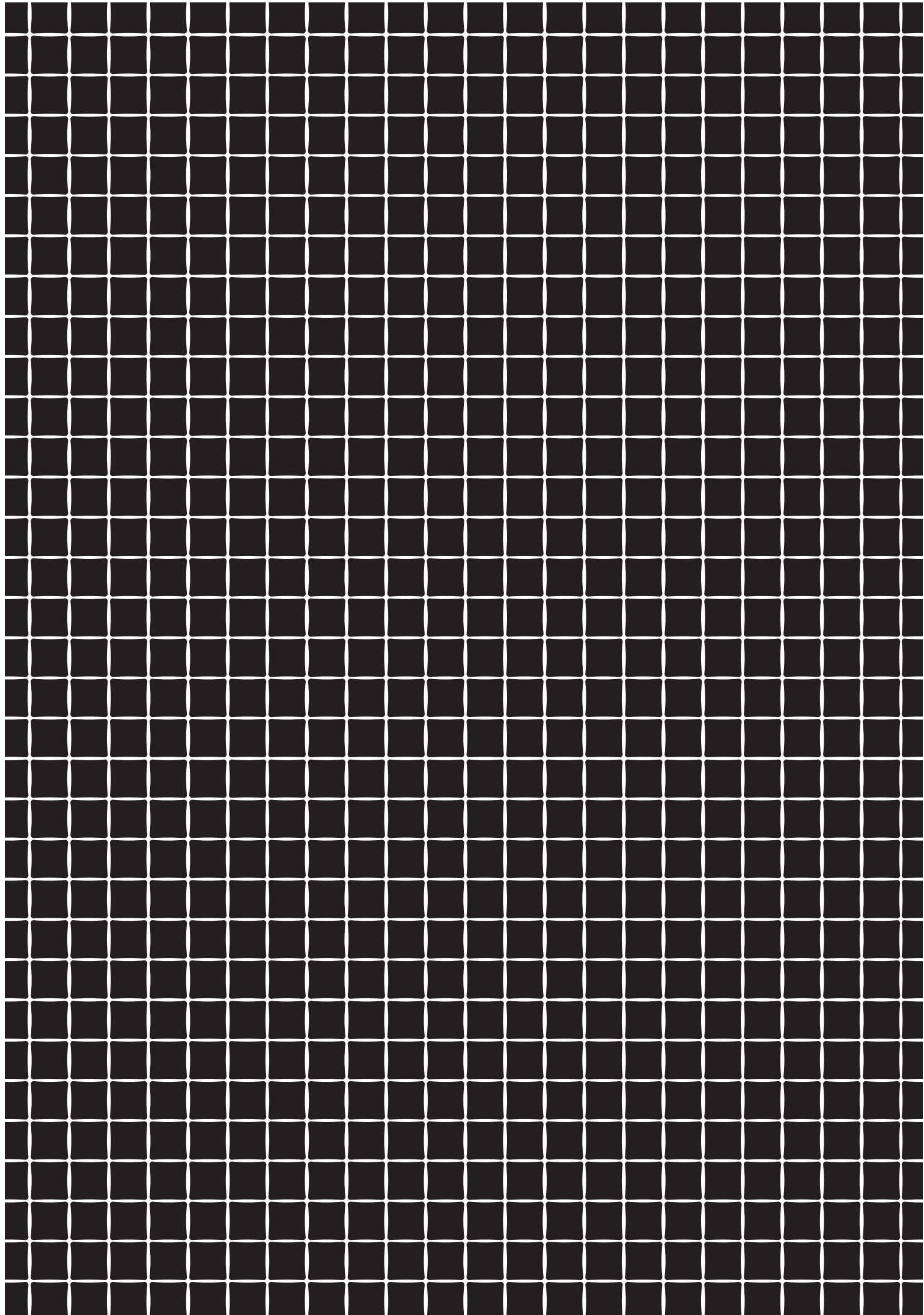

Diana Al-Halabi &
Hilda Moucharrafiéh
DE POLITIEK
VAN DE GEWAPENDE
REDDINGSBOOT

NL

RADIUS
Center for Contemporary Art and Ecology
Kalverbos 20
2611 XW Delft
www.radius-cca.org

Voor het laatste hoofdstuk van het NATURECULTURES-jaarprogramma bij RADIUS werken kunstenaars Diana Al-Halabi en Hilda Moucharrafiëh samen in de tentoonstelling DE POLITIEK VAN DE GEWAPENDE REDDINGSBOOT. In deze tentoonstelling onderzoeken zij de diepgravende relatie tussen de politieke manipulatie van voedselbronnen met hongersnood, ontheemding, migratie en ecologische verwoesting. Met het werk in de tentoonstelling benaderen de kunstenaars de internationale betrekkingen van Europa met het Mondiale Zuiden als de gewapende reddingsboot, waarbij de beschikbaarheid, distributie en controle van voedsel instrumenten worden voor de onderwerping van landen en bevolkingsgroepen door middel van crises, schaarste en catastrofes. In hoeverre is deze eurocentrische gewapende reddingsboot geïnteresseerd in de ethiek van het humanitarisme, en in hoeverre wordt ons moreel kompas bedreigd door een gemondialiseerde vrije markt? Welke rol spelen internationale hulp en humanitaire inspanningen bij het creëren van voedselonzekerheid en afhankelijkheid, en hoe zijn deze praktijken verbonden met een (neo)koloniale mentaliteit?

Volgens het rapport van het Wereldvoedselprogramma worden in 2023 ruim 345 miljoen mensen geconfronteerd met grote voedselonzekerheid. Klimaatverandering, oorlogen en economische inflatie kunnen allemaal directe voorwaarden zijn voor hongersnood. Hongersnood wordt echter historisch gezien ook gebruikt als excuus voor koloniale, neokoloniale en kapitalistische transformaties. Vertrekkend van voedsel als een van de meest gangbare menselijke ervaringen, behandelen Diana Al-Halabi en Hilda Moucharrafiëh de onderdrukking van volkeren door middel van hongersnood, terwijl ze kritiek leveren op neokoloniale en kapitalistische praktijken die bevolkingen naar dreigende mondiale voedselonzekerheid leiden.

In de tentoonstelling is een geluidscompositie van Diane Mahín te horen, samengesteld uit geluiden die voorkomen in het menselijke spijsverteringsstelsel. Deze zogenaamde “darmgeluiden” zijn een belangrijk onderdeel van haar werk, onder meer vanwege hun relatie met leven en dood. In een levend menselijk lichaam breken rottende (zogenaamde ‘putrefying’) bacteriën overtollige eiwitten in de darmen af. Na de dood zijn het diezelfde bacteriën die het levenloze menselijke lichaam afbreken. Beide processen klinken vergelijkbaar, wat vragen oproept over de vergelijkingen en verschillen tussen afbraak en vertering.

Opmerking van de kunstenaars:

Terwijl we ons voorbereidden op deze tentoonstelling, betrapten we onszelf erop dat we getuige zijn geworden van de Israëlische genocide op de Palestijnen in Gaza. De werken in deze tentoonstelling laten de smaak van onze aandacht, zoals gedictieerd door het nieuws dat we ontvangen, voor onze dierbaren in Gaza zien. Dit is een onderbroken tentoonstelling, zoals alle aandacht in de wereld onderbroken moet worden omdat het kolonialisme niet eindigde. Wij staan achter Palestina en we roepen je op om de geschiedenis ervan onder het kolonialisme vanaf 1948 tot op de dag van vandaag te leren kennen.

DIANA AL-HALABI

*Record on the first page:
I do not hate people
nor do I encroach,
but if I become hungry
I will feast on the usurper's flesh!
Beware!
Beware my hunger
and my anger!*

Excerpt from *Record, I am an Arab!* — Mahmoud Darwish

Als je aan eten denkt, denk je vaak aan eetlust, een zekere mate van (lichamelijke) honger, de ruimtes waar het voedsel in bereid wordt en welk type voedsel voor jou te betalen is. Kortom, een samenkomst van psychologische, lichamelijke en economische aspecten. Is het politieke echter onderdeel van deze overweging?

Kunnen we voedsel beschouwen en benaderen voorbij de beperkende en nauwe bandbreedte van biologische aspecten, richting een macrobeeld van het politieke gebruik van voedsel? Wat zijn de voorwaarden en gevolgen van politieke honger? Hoe kan voedsel als wapen worden ingezet tegen mensen, om hen te onderwerpen of etnisch te zuiveren? Hoe kan hongersnood—veroorzaakt door oorlog, neokoloniale sancties of klimaatverandering—een voorwaarde zijn voor migratie en daardoor het beleid in Europa beïnvloeden? In mijn benadering van het onderwerp van politieke honger heb ik gewerkt aan de tegenstelling tussen hongersnood en hongerstaking: het ene middel ingezet door overheden die mensen van bovenaf onderwerpt (hongersnood), en het andere waarbij individueel of collectief wordt ingezet als een vorm van *bottom-up* verzet om te strijden voor een bepaald recht (hongerstaking).

In eerdere tentoonstellingen gebruikte ik schorten gemaakt van moerbeivruchtenleer om met het publiek in gesprek te gaan over conservatie, voedselzekerheid, het huiselijke, publieke en het politieke. Wie kan voedsel conserveren buiten het natuurlijke seizoen? Waarom wordt voedsel bewaard? Is het bewaren van voedsel het gevolg van een overschot, of een methode om angst te temmen en bescherming te bieden? In deze tentoonstelling weerspiegelen schorten—een huiselijk object dat wordt gebruikt om bescherming te bieden tegen vlekken—vormen van bescherming die verder gaan dan het uitsluitend huishoudelijke. Welke vormen neemt bescherming aan wanneer ingezet door staten en hun ambtelijke apparaten, door middel van het creëren van grenzen, migratiebeleid, systematisch geweld, contra-terreurtechnieken en kogelvrije schilden?

Deze tentoonstelling vertrekt vanuit deze eerdergenoemde concepten en observaties en verbindt zo het persoonlijke en het spijsverteringsproces op een intersectionele wijze met met geo- en necropolitiek.

*

Plannen om mensen te isoleren, zoals blokkades, economische sancties, grenscontroles en apartheid, zonderen de ene persoon af en plaatsen die in een veilige ruimte, waarna de andere persoon in een precare ruimte wordt geplaatst die vervolgens als een gevaarlijke plek wordt aangemerkt. Hierdoor wordt de ene persoon in het centrum van de wereld geplaatst en de ander in de periferie.

In dat opzicht is het gevoel dat ontstaat bij het creëren en aanhangen van het idee van een “thuisland” te vergelijken met hoe het leven binnen een zogenaamd thuis wordt gezien. Een thuisland is een land dat ervaren moet worden als een thuis, een schuilplaats waar plek is voor familieleden en alle anderen als gast worden beschouwd. In het fort Europa en de Israëlische koloniale staat—één van haar koloniale artefacten en een hedendaags voorbeeld van het koloniale verleden en zijn wreedheden—zou ik de vorm van isolatie die toegepast wordt eerder een vorm van *inkapselen* (*insulation* in het Engels) noemen. Dit is waar deze tentoonstelling haar inspiratie uit put. Volgens de website *Etymonline* is de etymologie van het woord “insulation” “het afschermen van elektriciteit of warmte, de staat of handeling van het afgescheiden zijn of worden van anderen”. De letterlijke betekenis is “van een land een eiland maken”; “de staat van een eiland zijn”.

Isolatie en inkapseling werken parallel aan elkaar, waarbij het bestaan van de ene het bestaan van de andere betekent. Een staat isoleren is er een muur omheen bouwen, of het nu een fysieke muur is of dat je de staat afsluit van elektriciteit, water, internet, hulp, of welke vorm van economische uitwisseling dan ook. We zien dit duidelijk in Gaza, waar de strook al zestien jaar wordt belegerd en de Israëlische koloniale apartheid de calorieën en liters water berekent die binnen mogen komen. In oktober 2023 veranderde deze belegering, die door Israël wordt omschreven als “collectieve straf”, in een oorlog op grote schaal, waarbij het hebben van de macht en de mogelijkheid om twee miljoen mensen van water af te snijden gepaard gaat met internetstoringen om de etnische zuivering die plaatsvindt te verduisteren.

Als we het over apartheid hebben, is het van wezenlijk belang om te onthouden dat inkapseling plaatsvindt wanneer de extractie—in dit geval Gaza—wordt gemanipuleerd en wordt opgenomen in het eerder genoemde “huis”. Een reflecterend glas is dan essentieel om te verhullen wat achter muren is weggenomen en om een proces van *gaslighting* en *victim-blaming* op gang te brengen voor degenen die opkomen voor hun ontnomen rechten.

Deze tentoonstelling gaat over wie de macht in handen heeft en hoe het huiselijke een model is voor een fascistische politiek, gericht op het verkrijgen van controle over het lichamelijke, het gevoelsmatige en het spijsverteringsstelsel van de mensen om dit vervolgens te gebruiken als middel om hen te onderwerpen.

Niemand is veilig, behalve degenen die weten hoe ze door de door hen gecreëerde hel moeten navigeren. Zij die niet in bunkers wonen maar ze bezitten, zij die weten hoe ze hun alarmsirenes in toom moeten houden. Zij die hun mensen eraan herinneren dat het gevaar niet alleen een verhaal uit het verleden is, maar ook leeft in het heden, ook al is het denkbeeldig, en in de nabije toekomst, ook al is het een mogelijkheid. Degenen voor wie de machine die sancties, wapens en de voorwaarden voor een vrije economie creëert, de machine is die hen beschermt tegen degenen die naar hun kusten kruipen.

Zichzelf “beschermen” tegen de ander—een leus die gebruikt wordt in het rechtse fascistische discours—is toewerken naar een toestand waarin men niet aangetast wordt door én onverschillig staat tegenover het politieke klimaat. Vaak wordt de term “zichzelf beschermen” bedoeld, maar wordt de term “zichzelf verdedigen” gebruikt. “Beschermen” is het inschatten van gevaren en het nemen van preventieve maatregelen. Jezelf verdedigen zou moeten betekenen dat er al een aanval heeft plaatsgevonden en dat het tijd is om jezelf te verdedigen. In beide gevallen is de entiteit van gevaar vaak denkbeeldig, gecreëerd om angst te creëren voor de ander. Het is een methode om het ene leven voorrang te geven boven het andere. Een middel om een koude oorlog van de ene generatie op de andere over te dragen. Een methode om een gevoel van superioriteit te genereren dat verweven is met angst, met als ultiem doel om een bepaalde machtspositie te behouden.

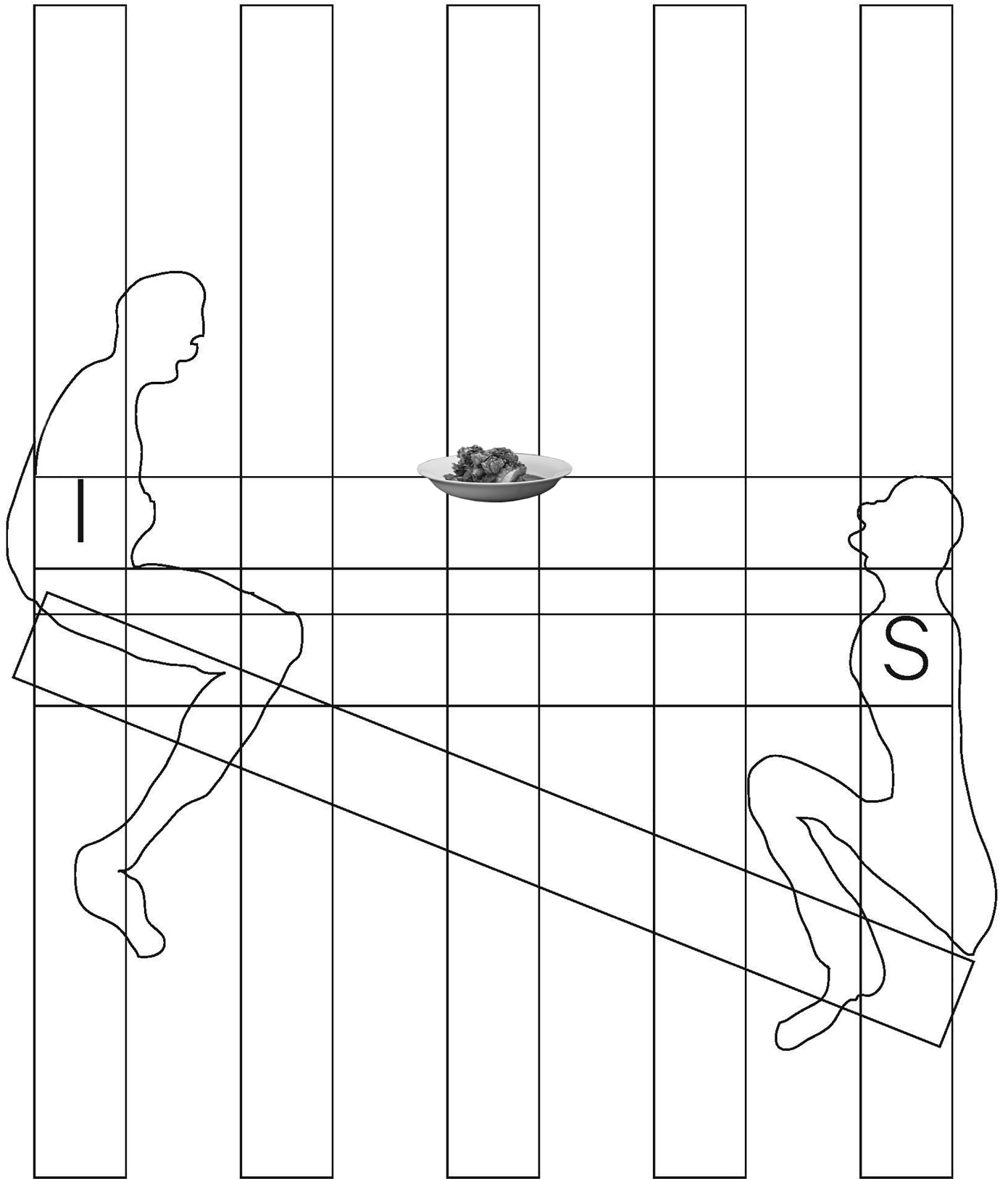
*In the state of siege, time becomes space
Transfixed in its eternity*

*In the state of siege, space becomes time
That has missed its yesterday and its tomorrow.*

Uittreksel uit *Gaza's Siege* — Mahmoud Darwish

				T				
				H				
				E				

D								
						I		
				G				
		E						
				S				
				T				
								I
				V				
				E				

				P				
				O				
				L				
				I				
				T				
				I				
				C				
				A				
				L				

Hilda Moucharrafiëh

أنا أسف يا أمي لأن السفينة غرقت بنا ولم أستطع الوصول إلى هناك.
شكراً لك أيها البحر الذي استقبلتنا بدون فيزا ولا جواز سفر.
شكراً لقنوات الأخبار التي ستتناقل خبر موتنا لمدة خمس دقائق كل ساعة لمدة يومين.
شكراً لكم لأنكم ستحزنون علينا عندما سستمعون الخبر.
اطمنني يا دائرة اللجوء فأنا لن أكون حملاً ثقيلاً عليك.
أنا أسف لأنني غرقت.

*Het spijt me moeder, het schip zank en ik kon de overkant niet halen.
Bedankt lieve zee voor het ontvangen van ons zonder enig visum of paspoort.
Dank aan de nieuwszenders die twee dagen lang elk uur vijf minuten aan
onze dood zullen wijden.
Dank dat jullie verdrietig om ons waren toen jullie het nieuws hoorden.
Wees gerust asielafdeling, want ik zal geen zware last voor jullie zijn.
Het spijt me dat ik verdrongen ben.*

Toen de bovenstaande woorden mij bereikten, was het lichaam van de schrijver al aangespoeld en vergaan. Deze brief zou in zijn zak gezeten hebben toen ze hem aan land trokken aan de kust van Griekenland. Waarschijnlijk heeft hij de brief, geschreven in het Arabisch, snel opgetekend toen hij beseftte dat de boot zou zinken. Hij schreef de brief alsof hij al dood was, verdrietig en zich uitermate bewust van datgene wat hem in deze situatie gebracht had.

Langs de Europese kusten spoelen de lichamen aan van zij die oorlogen en economische crises ontvluchtten. Oorlogen en crises die niet los gezien kunnen worden van de politieke geschiedenis en de neokoloniale erfenissen van de Noord-Zuid machtsdynamiek.

“Wij zijn hier omdat jullie daar waren”, is Hayats antwoord op elke vraag over haar redenen om naar Europa te migreren, waarbij ze de woorden van Ian Patel leent. Vanaf het moment dat de kolonialisten zich fysiek terugtrokken uit hun koloniën, werden er verschillende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de onderdrukten niet gemakkelijk de onderdrukker zouden kunnen aanvallen of de door hen gestolen goederen zouden kunnen terugvorderen. Dit is een eenvoudig spel dat iedereen vast kent uit hun kindertijd. Was er in jouw buurt zo'n kind dat kleine steentjes naar het raam van de buurman gooide, snel terug naar huis rende, de deur stevig dichtdeed, vervolgens de spelregels veranderde en excuses bedacht om de daad te verdoezelen, en er vandoor ging als degene die slim genoeg was om vrij te blijven van elke beschuldiging?

De wereldkaart gemaakt door de
Moslim-Arabishe cartograaf Al-Sharīf
Al-Idrīsī in 1154

De bovenstaande kaart is getekend door en staat in het legendarische boek van Al-Idrīsī, de *Kitāb nuzhat al-mushtāq fī ikhtirāq al-āfāq*, wat direct vertaald kan worden als het *Boek van de Reis voor Hij Die Ernaar Verlangt de Horizonen te Doorgronden*. In zijn boek vertelt Al-Idrīsī over zijn reizen, waarbij hij Griekse en Arabische kennis combineert met waarnemingen van ooggetuigen

en verslagen van reizigers. De kaarten zijn gericht met het Noorden onderaan en het Westen aan de rechterkant, wat niet ongebruikelijk was bij cartografen uit die tijd. Lange tijd werden alle mogelijke manieren van het waarnemen en weergeven van de geografie van de Aarde en haar bewoners erkend. Tegenwoordig gebruiken we termen als het Midden-Oosten, zonder ons af te vragen: ten oosten van wie, en in het midden van wat? De tekst in het eerder genoemde boek van Al-Idrīsī hield zich op geen enkel moment bezig met de etniciteiten van of de religieuze verschillen tussen de mensen die hij op zijn reizen ontmoette. Terwijl hij van de ene plaats naar de andere trok, beschreef hij de sociaaleconomische, fysieke, culturele en politieke situatie van elke regio. Omdat hij begreep dat observatie altijd subjectief is, schuwde hij niet om zijn poëtische blik te laten kleuren door bijgeloof en verhalen.

“Een opvallend verhaal is dat van de Zee van Herkend, die tegenwoordig bekend staat als de Golf van Bengalen. De Zee van Herkend wordt niet genoemd op de kaart, maar is erg belangrijk in de tekst van de Kitāb nuzhat al-mushtāq fī ikhtirāq al-āfāq. Volgens Al-Idrīsī zou de Zee van Herkend vele mysteries en vissen in een veelheid van verschillende kleuren bevatten. Er was blijkbaar een soort vis die “honderd armen” lang was en wit van kleur. Deze vis werd Al-Waly (الوالي) genoemd wat “de Heerser” betekent en hij werd altijd gevolgd door een kleinere soort vis—een Lashnak (لشنك). Het verhaal gaat dat als Al-Waly wild werd en andere vissen in de zee begon aan te vallen, de Lashnak aan zijn oor bleef hangen totdat de Al-Waly dood was.”¹

Wat zou er gebeuren als we vandaag de dag de oriëntatie van de kaart omdraaien? Wat zou er gebeuren met de blik van het Noorden naar het Zuiden? Een blik die eerst een gezochte werkelijkheid was maar langzaam verworden is tot een hegemoniale werkelijkheid, die ook uitgedrukt wordt in de cartografie. Een realiteit waarin het Noorden zich dominant opstelt ten opzichte van het Zuiden, in verticaliteit, in hiërarchie, in controle en neerkijkend op.

De kaart omdraaien gaat niet over het omkeren van die dynamiek, maar eerder om het bevragen ervan. Het is het omdraaien van de zandloper, om te onderzoeken wat er allemaal is opgehoopt als gevolg van die onbetwiste normalisatie. Al-Idrīsī's poëtische beschrijvingen van het land boden een blik op kaarten die poëtische mogelijkheden schiep waarin geen kunstmatige scheidingslijnen te vinden waren. De hedendaagse, gestandaardiseerde kaart wordt gekenmerkt door dat soort kunstmatige scheidingslijnen, die politieke en gemilitariseerde grenzen aangeven die opgetekend zijn door de imperiale kolonialisten. Deze scheidingslijnen en grenzen, die halverwege de 20^e eeuw werden bepaald, doorkruisten niet alleen het land, maar bepaalden ook de verdeling van de oorlogsbuit. Een voorbeeld hiervan is de geheime Sykes-Picot overeenkomst van het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk in 1916, die de organisch gegroeide culturele en historische relaties tussen de volkeren van het zogenaamde Midden-Oosten doorsnijdt.

Het politieke systeem heeft alle andere mogelijkheden van bestaan in zich opgenomen. Terwijl de poëzie binnen het cartografische werk van Al-Idrīsī het alledaagse, het biologische, het culturele en het politieke met elkaar verweefde. De gemeenschappelijke verhalen die de regio vormden, bepaalden de positie van de arbitraire grenzen. Nu worden deze grenzen bepaald door politieke en militaire hebzucht en is de kaart van Al-Idrīsī verworden tot een verouderd en symbolisch artefact zonder enige betekenis of weerslag in de toekomst.

De inspanningen om de wereld in kaart te brengen zijn zo ontdaan van hun culturele aspiraties en gereduceerd tot een politiek instrument, waarbinnen onze lichamen slechts een politiek wezen zijn, verbonden met touwtjes aan bureaucratie, visumregels, belastingen, staatstoezicht en elke andere vorm van onderwerping, opgelegd door de heersende politieke macht.

Dezelfde heersende politieke macht dicteert op die manier onze alledaagse werkelijkheid. Onze lichamen, beroofd van hun potentie, zijn opgesloten en ingedeeld in hokjes die hun waarde bepalen. Eveneens bepaalt de Noordelijke dominantie de waarde van ieder leven: welk leven waardevol wordt geacht en welk leven wordt opgeofferd voor zijn eigen bescherming en groei. Het Noorden is zo zelf de Al-Waly vis (zoals beschreven door Al-Idrīsī) geworden, die de zeeën regeert terwijl de Lashnak visjes aan zijn oren hangen en wachten tot hij sterft.

JAARPROGRAMMA NATURECULTURES

In 2023 presenteert RADIUS zeven tentoonstellingen, waaronder drie solo-presentaties en vier groepstentoonstellingen, met een aansluitend publieks- en educatieprogramma. Het jaarprogramma krijgt vorm aan de hand van de term natuureculturen (*naturecultures* in het Engels), over de toenemende verstrengeling tussen natuur en cultuur, in de hand gewerkt door klimaatverandering en ecologisch verval.

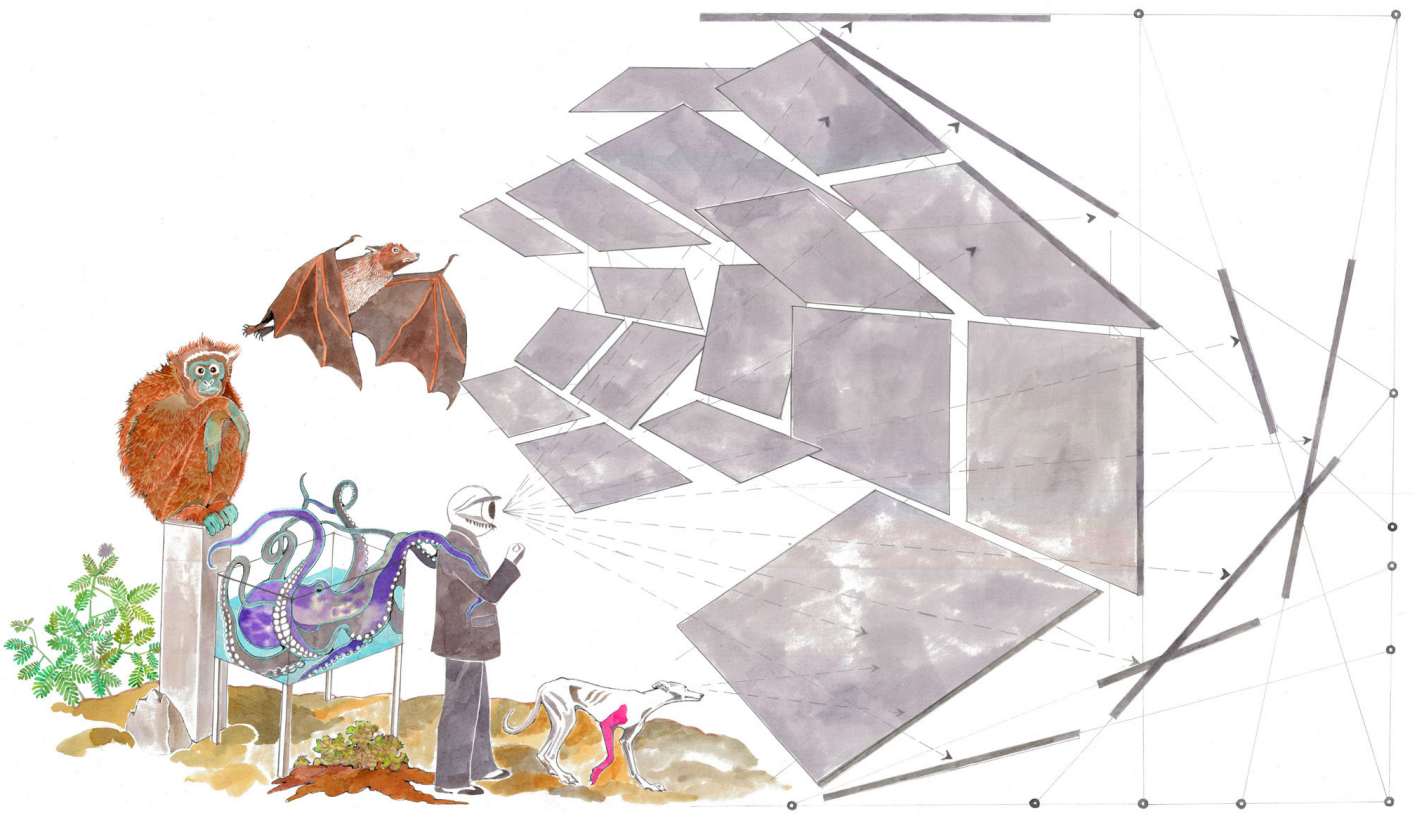
BIJ RADIUS IN 2023

We vangen het jaar aan met de groepstentoonstelling *HET METEN VAN DE WERELD*, over de spoken van het westerse verlichtingsdenken en de relatie tussen wetenschap, waarheidsvinding en de daaruit volgende totstandkoming van wereldbeelden. Met het werk van vijftien kunstenaars vormt de tentoonstelling de gespreksaanzet voor het jaarprogramma en presenteert het een eerste tegenpunt op de crises van nu, die getuigen van de perverse realiteit van het modernisme. Voor leerlingen in het basisonderwijs presenteren we *ONDIERPLEZIER*: een workshop die een ode brengt aan onkruid en ongedierte en afvraagt: moeten we deze “invasieve soorten” niet juist waarderen, in plaats van ze te zien als een bedreiging?

In de daaropvolgende groepstentoonstelling *DE GLAZEN STAD* wordt ingezoomd op het Westland—het grootste aaneengesloten glastuinbouwgebied ter wereld, gelegen tussen Hoek van Holland, Delft en Den Haag—met de vraag: op welke wijze kan monoculturele landbouw, vaak noodgedwongen gericht op winstmaximalisatie, heroverwogen worden tot meer wederkerige, duurzame en eerlijke systemen van voedsel als gemeengoed? Gelijktijdig presenteren we een solotentoonstelling van OSCAR SANTILLAN, over de doorlopende verstandhouding tussen koloniale plantkunde en de hedendaagse vernietiging van onze planeet. Hoe kunnen inheemse kennis en opkomende technologieën zoals kunstmatige intelligentie en virtual reality bijdragen aan meer onbaatzuchtige en wederkerige bestaanswijzen?

Als onderdeel van het Antoni van Leeuwenhoekjaar—de Delftse lakenhandelaar Antoni van Leeuwenhoek werd wereldberoemd met zijn microscopen en wordt beschouwd als de grondlegger van de microbiologie—presenteren we de groepstentoonstelling *RADICALE SYMBIOSE: SOCIAAL LEVEN MET MICROBEN*, samengesteld door gastcuratoren Àngels Miralda Tena en Mateo Chacón Pino. De tentoonstelling krijgt de vorm van een petrischaal, waarin kunstenaars experimenteren met én werk presenteren aan de hand van bacteriële en microbiële werelden, als een oneindig gesprek tussen mens en leefomgeving. In de solotentoonstelling van SISSEL MARIE TONN ontmoet het publiek drie moeraslichamen, die gezamenlijk neuriën, mompelen en met elkaar praten over hun eenwording met het moeras. In de educatieworkshop *MIJN MICROBEN EN IK*, voor leerlingen in het voortgezet onderwijs en volwassenen, staat de microscoop centraal, als middel om bewustzijn rond microleven te koppelen aan de manier waarop de mens omgaat met de Aarde en haar natuurlijke hulpbronnen en de pandemieën die hieruit voortvloeien.

Het jaarprogramma wordt afgesloten met de groepstentoonstelling *DE POLITIEK VAN DE GEWAPENDE REDDINGSBOOT*, die ingaat op de verschillen tussen klimaatpolitiek en het huidige politieke klimaat. Aansluitend presenteren we de solotentoonstelling van JUNGHUN KIM, waarin RADIUS getransformeerd zal worden in een biotoop waarbinnen geologische meditatie en verstrengeling voorbij het uitsluitend mensgerichte centraal staat.

Overzichtstekening van het NATURECULTURES jaarprogramma door Lisa Rampilli.

*Er is geen grens waar de evolutie eindigt en de geschiedenis begint, waar de genen ophouden en de omgeving het overneemt, waar cultuur regeert en natuur zich onderwerpt, of omgekeerd. In plaats daarvan zijn er van begin tot eind schildpadden op schildpadden van natuurculturen. Elk wezen dat ertoe doet is vervat in een wirwar van vormingsgeschiedenissen—zonder uitzondering—terwijl elk genoom dat het zout waard is om neer te slaan een conventie is van alle besmettelijke gebeurtenissen die bij elkaar hebben geleid tot de voorlopige, permanent zich vormende dingen die westerlingen individuen noemen, maar Melanesiërs, met misschien meer begrip, dividuen.—Donna Haraway, *The Haraway Reader*, 2004.*

De term natuurculturen is afkomstig van feministische wetenschapper Donna Haraway. Ze introduceerde het begrip om de verstrengelde geschiedenissen van een veelheid aan levensvormen op Aarde te beschrijven, om nieuwe manieren van denken over handelingsvermogen en macht, verschilligheid en maatschappelijkheid, bestaans- en kennisvormen aan het licht te brengen. Natuurculturen is een term die voortkomt uit de wetenschappelijke ondervraging van tegenstellingen—waaronder bijvoorbeeld mens/dier, object/subject en natuur/cultuur—die diep verankerd zijn in de intellectuele tradities van de wetenschappen. De uitgesproken grenzen en scheidingen die binnen en tussen wetenschappelijke gebieden worden geproduceerd, hebben ertoe geleid dat mens en natuur van elkaar worden gescheiden, soms tot op het punt dat de mens wordt vrijgesteld van fundamentele fysieke eigenschappen en natuurwetten. De term natuurculturen heeft geen vastomlijnde definitie. Het is meer een levendig en weerbaar spectrum van transdisciplinaire benaderingen die verenigd zijn door een gemeenschappelijk argument: het benaderen en onderhouden van werelden die meer-dan-menselijk zijn vereist een verandering in de methoden en in het instrumentarium waarmee we die werelden bestuderen. Met andere woorden, om de grens tussen natuur en cultuur op te heffen is een radicale vermenging van disciplines waaronder kunst, vormgeving, architectuur en wetenschap genoodzaakt. Natuurculturen is in die zin een synthese van natuur en cultuur die hun onafscheidelijkheid erkent aan de hand van ecologische relaties die zowel biologisch, fysiek als sociaal gevormd zijn.

Het denken in grenzen en scheidingen dat is voortgekomen uit het westerse verlichtingsdenken is mislukt, al zijn de gevolgen ervan niet minder reëel en hebben dualismen echte gevolgen (gehad). De cultuursector die zich bezighoudt met het Antropoceen—het huidige tijdperk waarin de mens domineert—meent soms alsof dit een nieuwe openbaring is. Dat terwijl antropologen en wetenschappers al decennialang de tegenstelling tussen natuur en cultuur hebben uitgedaagd. Deze tegenstelling, zo menen zij, vormt de basis voor een

gevaarlijk geloof in menselijke uitzonderlijkheid, de wortel van zowel vooruitgang (voor enkelen) als catastrofe (voor de rest). Toch is het denken in tegenstellingen in de cultuursector—tussen natuur/cultuur, object/subject, menselijk/niet-menselijk, organisch/anorganisch, natuurlijk/synthetisch—nog steeds eerder regel dan uitzondering. Maar het uitdagen van tegenstellingen alleen is niet genoeg! Om de gewelddadige gevolgen van het denken in uitsluitingen te begrijpen moeten we de geschiedenis opdelen door middel van nieuwe prisma's en blikvelden. We moeten een tegenpunt ontwikkelen voor de middelpuntzoekende kracht van het dominante verhaal van het Antropoceen—waarin een bepaald menstype centraal staat—door middelpuntvliedende verhalen te vertellen die de enorme ongelijkheden voortgebracht door verschillende krachten die onze planeet veranderen erkennen.

Kunstenaars hebben altijd gezocht naar nieuwe manieren om 'natuur' te ervaren, te vertegenwoordigen en ermee om te gaan. Al laat de toevoeging van aanhalingstekens in de vorige zin blijken hoe dramatisch de perspectieven rond natuur de afgelopen decennia zijn veranderd, en hoezeer dit de manier heeft veranderd waarop we spreken over, 'cultuur'. Als we alleen al denken aan de manier waarop 'natuur' door klimaatverandering weer de 'menselijke' geschiedenis en 'cultuur' is binnengekomen, moeten we wel onderschrijven dat er sprake is van een hybride wereld. Als de manier waarop we ons de wereld voorstellen verandert, hoe moet dit worden doorgevoerd in de manier waarop we kunst maken en interpreteren?

RADIUS kijkt in 2023 naar de diepe scheidslijn die we hebben getrokken tussen onszelf en onze leefomgeving en vraagt zich af: wat maakt dit patroon zo hardnekkig? Hoe kunnen we verbeeldingskracht inzetten om van een mensgericht vacuüm naar een wereldcontinuüm van natuurculturen te bewegen? Hoe kunnen we de omvang van het huidige klimaatregime leren herkennen zonder aan wanhoop te bezwijken? Hoe kunnen we het antropocentrisme in het Antropoceen overstijgen en de mens uit het centrum van de mensheid verwijderen? Hoe kunnen we de canons hervormen die bepalen hoe de wereld moet worden gezien en wat daarin als belangrijk wordt geacht? Hoe kunnen we onderschrijven wat we bedoelen als we 'wij' zeggen? Hoe beweeg je van de dominante manieren van kijken naar manieren om de wereld te ervaren die aanspraak maken op de gehele waarneming en een eenzijdig perspectief verwerpen? Hoe kan een centrum voor kunst, ecologie en klimaat meer zijn dan een modeverschijnsel en ingebed worden in het dagelijks leven? Hoe kan verantwoordelijkheid voor de leefomgeving—meer dan een retorische, symbolische verbintenis—verenigbaar zijn met de impact van een kunstinstelling op diezelfde omgeving?

Zoals de recent overleden filosoof, antropoloog en socioloog Bruno Latour stelde "zijn we nooit modern geweest". Toch zullen we nieuwe manieren moeten blijven vinden om in de ons overal omringende ruïnes van het modernisme en kapitalisme te leren leven; we moeten "bij de problemen blijven", zoals feministische wetenschapsfilosoof Donna Haraway oppert. Bij RADIUS nemen we deze opdracht ter harte en gaan we met het *NATURECULTURES*-jaarprogramma in 2023 op zoek naar de mogelijkheden van meer aardse Aarde.

NATURECULTURES Hoofdstuk 4
Diana Al-Halabi & Hilda Moucharrafiéh
DE POLITIEK VAN DE GEWAPENDE REDDINGSBOOT
2 december 2023 – 11 februari 2024

Geluidslandschap: Diana Mahín
Tekst: Diana Al-Halabi en Hilda Moucharrafiéh
Vertaling: Eva Burgering en Daan Veerman
Grafisch ontwerp: Sabo Day en Augustinas Milkus
Technische ondersteuning: Menno Verhoef en Stefan Bandalac

RADIUS TEAM

Directeur en Curator: Niekolaas Johannes Lekkerkerk
Assistent Curator: Sergi Pera Rusca
Projectleider Productie en Publicaties: Eva Burgering
Projectleider Educatie: Fleur Knops
Marketing, Communicatie en PR: Daan Veerman

Deze tentoonstelling is mogelijk gemaakt met de steun van:

Gieskes-Strijbis Fonds
Gemeente Delft
Mondriaan Fonds
FONDS21

RADIUS

Centrum voor Hedendaagse Kunst en Ecologie
Kalverbos 20
2611 XW, Delft
Nederland
info@radius-cca.org
www.radius-cca.org

